

Toespraak van de Voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib, bij de herdenking van Dick Dolman

Donderdag 31 januari 2019

Aan de orde is de herdenking van Dick Dolman. Hij overleed op 23 januari op 83-jarige leeftijd. Ik wil zijn familie van harte welkom heten. Verder heet ik de oud-Voorzitters van de Tweede Kamer welkom. En een warm welkom voor de oud-Griffier Willem Hendrik de Beaufort en zijn vrouw. Ik heet ook de minister-president van harte welkom. Ik wil iedereen in de zaal en op de publieke tribune verzoeken om, voor zover dat mogelijk is, te gaan staan.

'Nederland heeft een zoet parlement...en af en toe moeten een paar pappenheimers in de gaten worden gehouden.' Het is een citaat van Dick Dolman. Het is hem ten voeten uit.

We herdenken Dick Dolman als de man die gedurende tien jaar het gezicht en de hoeder van onze parlementaire democratie was. Van 17 juli 1979 tot 14 september 1989. Een periode die hij zelf beschreef als een 'dagelijks feest' en de mooiste baan die hij ooit had gehad. In 2015 werd hij door dagblad Trouw uitgeroepen tot de beste Tweede Kamervoorzitter na de Tweede Wereldoorlog. Zelf zei hij daarover in het mooie boek 'Boven de partijen' van Gerry van der List, dat bestaat uit interviews met Tweede Kamervoorzitters: *'Dat ik als één van de beste voorzitters van de Kamer bekend sta, kan ik niet tegenspreken.'* Waarbij aan zijn gelaatsuitdrukking niet viel af te lezen hoeveel ironie er in die uitspraak lag.

Als Kamerlid voor de PvdA was Dolman jarenlang woordvoerder financiële zaken en volksgezondheid. In die hoedanigheid was hij de eerste die pleitte voor een algemene volksverzekering op dat terrein. Hij stemde ook wel eens anders dan de rest van de PvdA-fractie. Eigenzinnigheid was hem ook als Kamerlid niet vreemd.

In 1979 volgde hij Anne Vondeling op als Voorzitter van de Tweede Kamer. Hij was toen 44 jaar oud. Bij zijn aantreden was er nog de nodige twijfel vanwege zijn scherpe tong en zijn humor, die men niet altijd begreep. Die twijfel wist hij heel snel weg te nemen. In 1981 werd hij voor de eerste keer herkozen, terwijl de PvdA niet als grootste partij uit de verkiezingen kwam. Hij oogstte waardering voor zijn manier van voorzitten, al moesten zijn partijgenoten hier wel aan wennen. *'Hij houdt de zaak wel erg kort'*, verzuchtten enkele PvdA-Kamerleden.

Als Kamervoorzitter stelde Dick Dolman paal en perk aan de in zijn ogen ellenlange nachtelijke debatten en besloot die vergaderingen om 23:00 af te ronden, en geen minuut later. Hij hamerde Kamerlid Flip Buurmeijer midden in een zin af, en de volgende dag mocht hij zijn zin afmaken.

Dick Dolman stond boven de partijen en handelde zonder aanzien des persoons. Maar dat stopte hem niet om over tal van zaken een uitgesproken mening te hebben en die ook te uiten. In zijn eigen woorden: *'Men mag van mij niet verwachten dat ik een stempelkussen ben, iemand die helemaal geen eigen mening meer heeft.'* Bijvoorbeeld over het drink- en rookgedrag van de Kamerleden. Het leverde hem de titel 'niet-roker 1985' op.

Ook kwam hij met het idee van een kiesdrempel bij drie zetels. Toen hij in 1983 het Hongaarse parlement bezocht, zei hij hierover: *'Wij hebben twaalf fracties in het parlement, en dat is toch wel een beetje veel. U hebt er maar één, zouden wij elkaar halverwege kunnen ontmoeten?'* Niet wetende dat er vijfendertig jaar later zelfs dertien fracties in de Kamer vertegenwoordigd zouden zijn.

Dick Dolman was zich bewust van de functie die hij zou kunnen vervullen richting het publiek. Zo zat hij bij Mies Bouwman op de bank, schoof aan bij 'Sonja op maandag', deed mee aan Sterrenslag én in 1982 gaf hij zelfs een interview voor de eerste uitgave van de 'Playboy'. Hij vond het belangrijk om elke gelegenheid te gebruiken om te kunnen vertellen over wat een parlement is en wat het doet.

Afgelopen dinsdag werd in de Statenpassage het jaarlijkse Torentjes Schaak Simultaan gespeeld. Dit jaar zonder Dick Dolman. Tot voor enkele jaren was hij een vaste deelnemer aan deze wedstrijd. Hij hield van schaken. Op zijn werkkamer was er altijd wel een schaakspel aan de gang. Voor hem waren het prettige momenten van ontspanning en oefening van de geest. Hij wist dat het tot de etiquette behoorde, om niet door te spelen in een duidelijk verloren stelling. Maar hij stelde het moment van opgeven, ook in het simultaan-gevecht met een grootmeester, steeds zo lang mogelijk uit. Zijn collega's en vrienden wisten dat het beter was om in de daarop volgende uren even geen gesprek met hem te beginnen.

De laatste keer dat ik Dick Dolman ontmoette, was hier in de Kamer. Ieder jaar nodig ik de oud-Voorzitters uit om bij te praten. Dolman was trots op het parlement en op het ambt van Kamervoorzitter, vertelde hij mij. Hij beschouwde de politiek als een plek waar mensen met verschillende achtergronden elkaar ontmoeten, en gebonden zijn aan oude geschreven en ongeschreven regels. En hij zag het als zijn taak om leden daaraan te herinneren.

Wij herdenken Dick Dolman met groot respect en diepe dankbaarheid voor alles wat hij voor ons en ons parlement heeft betekend. Ik wens zijn vrouw en kinderen en alle andere nabestaanden veel kracht toe bij het dragen van dit grote verlies.